

Nr 282.

Av herr **von Sneidern m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1926—1927 för viss personal inom den civila statsförvaltningen.

I statsverkspropositionen till innevarande riksdag femte huvudtiteln under punkt 98 uttalar statsrådet och chefen för socialdepartementet, att han finner sig av statsfinansiella skäl nödsakad att avstå från att förorda, att frågan om definitiv lönereglering för fögderiförvaltningens befattningshavare förelägges 1926 års riksdag. Detta beslut innebär förvisso en svår misräkning för landsfiskalerna, som länge väntat på lönereglering. Uppskovet för deras del torde emellertid kunna motiveras jämväl med det uppenbara behovet av en grundlig omarbetning av det av 1924 års landstatslönesakkunniga den 20 november 1924 avgivna förslaget till lönereglering för fögderiförvaltningarnas tjänstemän i vad det avser landsfiskalerna. Samma skäl för uppskov av landsfogdarnas lönereglering kan ej förebäras. Någon annan anmärkning mot lönesakkunnigas förslag, i vad det avser landsfogdarna, torde ej kunna göras än beträffande den lönegrad, i vilken landsfogdarna placerats. Då antalet befattningshavare är ringa — en landsfogde i varje län — kan ej heller med fog det statsfinansiella skälet åberopas för ytterligare uppskov med löneregleringen för landsfogdarna. Starka skäl ha därför förelegat för Kungl. Maj:t att bryta det formella sammanhanget mellan landsfiskalernas och landsfogdarnas lönereglering och för årets riksdag framlägga förslag till definitiv lönereglering för landsfogdarna. Landsfogdarna höra reelt samman med länsstyrelserna och borde fått sin lönereglering förra året i samband med länsstyrelserna. Då detta försummades, är det så mycket angelägnare, att ej år efter år uppskjuta en nödvändig och rättvis lönereglering.

I förhållande till de kompetenskrav, som ställas på landsfogde, och i förhållande till tjänstens vikt sattes ifrån början landsfogdarnas lön oskäligt lågt. Efter förra årets lönereglering för länsstyrelserna är missproportionen mellan landsfogdarnas lön och andra befattningshavares vid länsstyrelsen än mer påtaglig. Ställningen är för närvarande följande

	Begynnelselön	Slutlön
Landsfogde (nuvarande)		
lön + tjänstgöringspenningar	5,000	5,000
tillfällig löneförbättring	900	900
ålderstillägg	—	1,500
dyrtidstillägg (f. n.)	2,170	2,725
	8,070	10,125

	Begynnelselön	Slutlön
<i>Landssekreterare och landskamrerare B 30 (D:ort) ....</i>	9,780	11,220
dyrtidstillägg	1,810	1,810
avlöningsförstärkning	2,500	2,500
	14,090	15,530
<i>Länsassessor B 27 (D:ort).....</i>	8,340	9,780
dyrtidstillägg	1,560	1,810
	9,900	11,590
<i>Länsnotarie I kl. och länsbokhållare B 24 (D:ort).....</i>	6,984	8,340
dyrtidstillägg	1,316	1,560
	8,300	9,900.

Alltså är begynnelselönen för landsfogde lägre än den för länsnotarie I kl. En snar förändring är därför ur rättvisans synpunkt i hög grad påkallad. Men ej blott ur rättvisans. Svårigheter att erhålla en god rekrytering av landsfogdekåren ha länge visat sig. Dessa svårigheter komma att alltjämt ökas, till dess ett omslag sker i statsmakternas hittills visade likgiltighet för denna kårs berättigade krav. Förra årets riksdag antog en polislag i avsikt bland annat att höja effektiviteten av landsbygdens polisväsende. Men man underlåter att för en måttlig utgift vidtaga åtgärder för att försäkra detta polisväsende om ett så vitt möjligt väl kvalificerat högsta befäl.

En möjlighet föreligger nu att åstadkomma en provisorisk förbättring av landsfogdarnas ställning. Kungl. Maj:t föreslår i prop. nr 175, att tillfällig löneförbättring i likhet med föregående år under budgetåret 1926—1927 skall utgå till landsfogde med 900 kronor. I underdånig skrivelse den 12 februari 1926 anhåller Föreningen Sveriges Landsfogdar, att den tillfälliga löneförbättringen höjes till 1,900 kronor. Vi finna denna begäran skäligen.

Då den underdåniga skrivelsen — i motsats mot vissa andra framställningar om höjningar av andra tjänstemän tillkommande tillfälliga löneförbättringar — ej blivit i den kungl. propositionen återgiven, bifogas den här. (Bil. a) Likaledes bifogas till närmare belysning av landsfogdarnas lönefråga en underdånig skrivelse av den 7 mars 1925 från Föreningen Sveriges Landsfogdar. (Bil. B)

Med stöd av vad ovan anförts, hemställa vi,

att sådan ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 175 vidtages, att tillfällig löneförbättring för landsfogde under budgetåret 1926—1927 utgår med kronor 1,900.

Stockholm den 10 mars 1926.

Axel von Sneidern.

Ernst Lyberg.

S. H. Kvarnzeliuss.

Axel Rooth.

Joh. Nilsson

i Kristianstad.

Bilaga A.

Till Konungen.

Då landsfogdarna, ehuru inordnade i länsstyrelserna, icke förra året på samma gång som länsstyrelsernas tjänstemän fingo sin väntade lönereglering, hoppades de att åtminstone vid 1926 års riksdag få denna för dem så viktiga fråga avgjord. Med förstämning hava landsfogdarna emellertid försport, att någon proposition i ämnet ej avlåtits till riksdagen. Det sägs, att finansiella skäl lagt hinder i vägen för lönereglering nu åt fögderiförvaltningens tjänstemän. Det må så vara, att en genomförd lönereglering för både landsfogdar och landsfiskaler skulle medfört en större utgiftspost i riksstaten för nästa budgetår, då särskilt landsfiskalernas kår är rätt talrik. Men landsfogdarna utgöra en liten kår på endast 24 personer och en lönereglering för dem kan icke avsevärt inverka på budgeten. Något giltigt skäl för sammankoppling av landsfogdarnas lönefråga med landsfiskalernas förefinnes dessutom icke. En betydande omreglering av landsfiskalstjänsterna till såväl antal som göromål är ifrågasatt, men på grund av de mycket olika meningar, som av myndigheterna uttalats rörande omregleringsförslaget, har frågan tydligen icke ännu ansetts vara mogen till avgörande. Detta utgör ett naturligt skäl för uppskov med lönereglering för landsfiskalerna, men kan rimligtvis ej vara skäl för att låta med landsfogdarnas lönefråga anstå ännu längre. Landsfogdarnas nuvarande avlöning har, såsom i 1917 års nädiga proposition tydligen anges, fastställts i viss beräknad relation till länsstyrelsernas tjänstemäns löner, men icke i förhållande till landsfiskalernas. Detta är också helt naturligt, då landsfogdarna med sin betydligt högre och dyrare utbildning så att säga stå på ett helt annat plan än landsfiskalerna. De senare kunna därför icke befordras till landsfogdar. I 1917 års proposition antogs också såsom en given sak, att aspiranterna till landsfogdetjänsterna i fortsättningen vore att söka bland länsstyrelsernas juridiskt bildade tjänstemän. Då landsfogdarna stå länsstyrelsernas tjänstemän långt närmare än de stå landsfiskalerna var redan det, att landsfogdarna ej fingo lönereglering förra året samtidigt med länsstyrelsernas tjänstemän, en besvikelse. Ännu större skulle den bliva, om de skulle få vänta ännu ett år. För närvarande hava landsfogdarna det så illa ställt, att de äro sämre avlönade än förste länsnotarier och länsbokhållare, vilket är så mycket mera anmärkningsvärt som kronofogdarna på sin tid hade betydligt större avlöningsförmåner än förste länsnotarier och länsbokhållare, trots att dessa då för tiden vore avlöningschefernas närmaste män såsom länsassessorerna nu äro. Landsfogdarna borde dessutom på grund av de avsevärt större kompetensfordringarna givetvis vara relativt bättre avlönade än kronofogdarna.

Vi våga för den skull i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande, huruvida det icke skulle låta sig göra att avlåta proposition till årets riksdag om lönereglering för rikets landsfogdar. Angående den lönegrad, till vilken vi borde föras i lönereglementet, bedja vi få åberopa vad därom anförts i underdånig skrivelse den 7 mars 1925, varav avskrift här bifogas.

Skulle oöverstigliga hinder anses föreligga för framläggande vid årets riksdag av proposition om lönerreglering för landsfogdarna, vilja vi underdånigst hemställa om proposition om höjning av det nuvarande tillfälliga lönetillägget, 900 kronor, med 1,000 kronor eller till 1,900 kronor såsom en ersättning i någon mån för den vanlottade ställning i lönehänseende, var- till landsfogdarna kommit i förhållande till särskilt tjänstemännen vid länsstyrelserna.

Vi tillåta oss tillägga, att en mycket snar lönerreglering för landsfogdarna är av nöden även av det skälet, att för närvarande knappast finnas några aspiranter till landsfogdetjänsterna, enär de i förhållande till fordringarna äro för lågt avlönade, samt att fara är att, då inom några år åtskilliga landsfogdar uppnå pensionsåldern, fullt kvalificerade efterträdare icke stå att få utan att dispens beträffande kompetensfordringarna måste läm- nas. Men skola landsfogdetjänsterna bliva till det gagn för det allmänna, som med dem avsetts, bör givetvis så ordnas, att förtjänsterna kunna på- räknas fullt dugliga, skickliga och erfarna sökande.

Stockholm den 12 februari 1926.

Underdånigst:

För föreningen Sveriges landsfogdar

Å dess styrelses vägnar:

Axel Hägg.
Ordförande.

Bengt Widebeck.
Sekreterare.

Bilaga B.

Till Konungen.

Vid föredragning i statsrådet av förslag till den proposition angående fögderiförvaltningens omorganisation, som förelades 1917 års riksdag, yttrade i fråga om löneförmånerna för landsfogdarna, för vilka då före- slogs titeln *landsfiskal*, vederbörande departementschef (prop. nr 211 sid. 85) följande: »Vid denna frågas avgörande synes mig, att man måste i främsta rummet taga hänsyn till de för tjänsten tillämnade kompetens- fordringar. Men dessutom får frågan ses ur synpunkten av, att ifråga- varande tjänster i många fall torde komma att rekryteras med innehavare av länsnotariebefattning och böra för dessa i viss mån ersätta den genom kronofogdetjänsternas indragning uppkommande minskningen i befor- dringsutsikterna, samt att *landsfiskalen* såsom enligt mitt förslag inran- gerad i länsstyrelsen, i större eller mindre utsträckning blir ett av dess or- gan, som i regel måste betrakta sin tjänst som *sluttjänst*». I fråga om de föreslagna landsfiskalernas ställning inom förvaltningen yttrade departe- mentschefen: »Men ett mycket väsentligt spörsmål är icke ännu av mig berört, nämligen den frågan, huruvida landsfiskalen skall inrangeras inom

länsstyrelsen eller få sin plats fristående inom förvaltningen. Länsstyrelserna ha i detta hänseende uttalat skilda meningar. Några hålla före, att landsfiskalens ställning, visserligen med subordination under Kungl. Maj:ts befallningshavande, bör i övrigt vara fristående, medan andra fordra, att institutionen bör inordnas i länsstyrelsen. Jag har för min del omfattat den senare meningen». (Prop. sid. 36 och 37.)

Då propositionen behandlades vid 1917 års riksdag, framhölls från sakkunnigt håll, att den avlöning av 5,000 kronor jämte tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, som föreslagits för landsfiskalerna, icke kunde anses tillfredsställande. Då icke desto mindre den föreslagna avlöningen fastställdes, torde därtill hava väsentligen medverkat vad departementschefen yttrat därom, att han vid beräkningen av landsfiskalernas löneförmåner tagit hänsyn till möjligheten för dem att komma i åtnjutande av sportler (prop. sid. 86).

När fråga sedermera uppstod om tillfällig löneförbättring för befattningshavare inom den civila statsförvaltningen, varom proposition den 14 mars 1919, nr 326, avläts till 1919 års riksdag, yttrade i en till dåvarande chefen för civildepartementet avlåten, den 11 februari 1919 dagtecknad skrift, vars innehåll återfinnes å sid. 42—45 i den nådiga propositionen, numera avlidne landshövdingen i Gävleborgs län, R. Hagen, bland annat, följande: »Landsfogdarnas begynnelselön utgår med 5,000 kronor. För kronofogdarna föreslog redan 1909 års fögderiförvaltningskommitté samma begynnelselön, varjämte kronofogdarna fortfarande skulle få åtnjuta vissa sportelinkomster, vilka som bekant sedermera uttrönts uppgå till ganska avsevärda belopp, under det att landsfogdarna i regel icke kunde påräkna dylik extra inkomst. För landsfogde har stadgats ganska hög kompetens, vida högre än den, som uppställdes för kronofogden, och landsfogdens ställning inom fögderiförvaltningen torde få anses betydelsefullare och förnämligare än kronofogdens. Den meningen gjorde sig också — enligt vad jag på grund av min befattning med förarbetena till fögderiförvaltningens lönereglering m. m. är i tillfälle betyga — starkt gällande såväl inom vederbörande riksdagsutskott som från andra kompetenta granskare, att landsfogdens skäliga avlöning bort sättas högre än som sedermera skedde. Då nu med goda skäl ifrågasättes förbättring av avlöningen för länsstyrelsernas tjänstemän, synes icke längre vara hinder ur synpunkten av lämplig avvägning av avlöningen för de olika tjänstemannagrupperna inom landsstaten att bereda jämväl landsfogden löneförbättring, helst förhållandena ådagalagt, att den för honom år 1917 bestämda avlöningen är för knapp med hänsyn till såväl hans tjänsteställning som den för honom fordrade kompetensen. Landsfogden har visserligen av en tillfällighet kommit att i avlöningshänseende hänföras till fögderiförvaltningspersonalen, men han är organisatoriskt inordnad i länsstyrelsen (sid. 36—37 i prop. nr 211 år 1917 och vederbörande instruktion.) I vissa fall är han, efter förordnande, föredragande i länsstyrelsen. Med tillämpning av löne-regleringskommitténs förslag skulle landsfogden bliva den enda av länsstyrelsens tjänstemän, som icke skulle komma i åtnjutande av den ifrågasatta löneförbättringen, då även de tjänstemannagrupper, som samtidigt fingo sina löner jämkade (assessorerna, länsnotarier och kanslisterna m. fl.) skulle erhålla sådan. Att härvid utesluta landsfogden synes sålunda icke vara befogat och torde därjämte vara ägnat att förhindra en tillfredsställande rekrytering av de viktiga landsfogdetjänsterna.»

Vid ifrågavarande propositions behandling vid 1919 års riksdag fram-

hölls av flera talare, vilken missgynnad ställning i löneavseende landsfogdarna intoge. Med anledning därav, att i propositionen ej föreslagits tillfällig löneförbättring för landsfogdarna, under det sådan föreslagits för länsstyrelsernas övriga tjänstemän, samt att vederbörande utskott såsom skäl för landsfogdarnas utslutande från dylik förmån anförde, att dessa befattningshavare åtnjöte extra inkomster i tjänsten, påpekade sålunda häradsskrivaren Rooth, att *landsfogdarna icke alls hade några extra inkomster i tjänsten* (första kammarens prot. nr 38, sid. 63). En annan talare, dåvarande landshövdingen, greve Axel Wachtmeister, uttalade till protokollet (sid. 79), hurusom enligt hans mening utskottet bort till vederbörande departementschefs omtanke anbefalla *landsfogdarna, såsom varande de tjänstemän inom fögderiförvaltningen, som hade det förhållandevis sämst ställt*. I samma riktning gingo uttalanden av landshövdingen Stenström, som anförde, bland annat, att *ehuru för landsfogdarna, som skulle ersätta kronofogdarna, men som fingo mera utvidgade arbetsuppgifter, fordrades högre kompetens än för kronofogdarna, landsfogdarnas löneförmåner vore synnerligen blygsamt tilltagna, att landsfogdarna säkerligen icke hade tillfälle över huvud att erhålla några nämnvärda extra inkomster, samt att han liksom en föregående talare funne av särskild vikt, att landsfogdarna ifrågakomme till en tillfredsställande avlöningsförbättring* (prop. sid. 82 och 83.)

I en till Eders Kungl. Maj:t den 31 oktober 1919 avlåten framställning angående ifrågasatt polisförfattning m. m. har riksdagens justitieombudsman, med åberopande av vad landshövdingen Hagen i sin ovannämnda skrift yttrat, jämväl framhållit, bland annat, att *meningen med landsfogdetjänsternas inrättande varit att skapa ett ämbete, som inom länet visserligen vore förbundet med länsstyrelsen men ändock intoge en självständig ställning, utövande chefsskapet över polisväsendet och den högre åklagarmyndigheten med största förstånd och skicklighet; att endast män med mycket god omdömesförmåga och goda kunskaper borde ifrågakomma till beklädandet av dessa tjänster, men att förverkligandet av denna tanke i längden bleve omöjligt, därest den första förutsättningen för att få den rätte mannen till en plats saknades, nämligen att avlöningen rättades efter de fordringar, man ställde på platsens innehavare. På grund härav och då landsfogdebefattningarna vore underbetalda, förklarade riksdagens justitieombudsman sig anse, att en löneförbättring för landsfogdarna måste företagas, därest de skulle kunna fylla de krav, som deras tjänst, rätt utövad, ställde på dem.*

I särskilda framställningar framhöllo på sin tid jämväl ett flertal länsstyrelser hos Eders Kungl. Maj:t nödvändigheten av förbättring i landsfogdarnas avlöningsförhållanden.

Då löneförbättring ändock uteblev, hemställde i underdånig skrivelse den 3 november 1919 föreningen Sveriges landsfogdar genom sin styrelse, att Eders Kungl. Maj:t täcktes i proposition till riksdagen föreslå sådan förbättring av landsfogdarnas löneförmåner, att dessa måtte, förutom orts- och dyrtidstillägg, utgå med 5,600 kronor såsom lön och 2,400 kronor såsom tjänstgöringspengar eller sålunda 8,000 kronor jämte tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring.

Sedan genom nådiga avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, förordnats, att genom beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen skulle bestämmas de verk, å vilkas befattningshavare reglemen-

tet skulle äga tillämpning, framlade i underdånig skrivelse den 29 september 1921 föreningen Sveriges landsfogdar vissa synpunkter och förhållanden, som syntes tala för att vid dylikt bestämmande landsfogdarna icke borde hänföras till lägre lönegrad enligt reglementet än den 19:de.

Med anledning av den inverkan, som den påstådda möjligheten för landsfogdarna att komma i åtnjutande av sportler syntes hava utövat på bestämmandet av deras avlöning, anfördes i skrivelsen följande:

»Då begynnelselönen för landsfogdarna vid 1917 års riksdag bestämdes till endast 5,000 kronor, torde riksdagen hava i väsentlig mån tagit hänsyn till vad i statsrådsprotokollet rörande proposition om fögderiförvaltningens omorganisation yttrats av vederbörande departementschef angående landsfogdens utsikter att komma i åtnjutande av sportler. Att denna inkomst därvid beräknats komma att uppgå till betydande belopp läser icke lida något tvivel. På annat sätt kan man icke förklara gjorda uttalanden därom, att landsfogdens löneförmåner skulle bli högre än de förutvarande kronofogdarnas. Vunnen erfarenhet visar dock, att så icke blivit eller kan bli förhållandet, vilket för de landsfogdar, som mot sin vilja överflyttats från kronofogde- till landsfogdetjänst, är desto mer obilligt, som de i sina konstitutorial tillförsäkrats rätt att i händelse av förflyttning till annat tjänstgöringsområde bli bibehållna vid sin förutvarande avlöning. Kronofogdarnas löneförmåner utgjorde vid övergången till den nya organisationen även i mindre fögderier minst 6,500 å 7,000 kronor och hade på grund av de för varje år ökade sportelinkomsterna i form av provisioner kunnat för framtiden beräknas till väsentligt högre belopp. Landsfogdarnas tjänsteåligganden kunna icke medföra annan sportelinkomst än arvode för sådan auktion å utmätt fast egendom eller fartyg, som icke skall hållas å landskansliet. Emellertid har icke för landsfogdarna, såsom för kronofogdarna, stadgats någon ovillkorlig rätt att hålla dylik auktion. I stället har länsstyrelsen utrustats med befogenhet att i varje fall förordna auktionsförrättare. Att landsfogdarna i förekommande fall visst icke alltid komme att därtill förordnas, synes framgå av de yttranden, som länsstyrelserna avgivit över landsfogdeföreningens underdåniga framställning den 3 november 1919 om ändring i landsfogdeinstruktionen därhän, att den rätt, som i förevarande hänseende förut tillkommit kronofogdarna, skulle utan villkor tillerkännas landsfogdarna. Redan i landsfogdarnas tidigaste framställning om löneförbättring framhölls, att berörda inkomst icke vore något bestämt för dem att räkna med, i synnerhet som det funnes anledning antaga, att de exekutiva fastighetsauktionerna i allmänhet komme att bli förlagda till landskansliet. Under de tre år, som inom kort förflutit, sedan nyssnämnda framställning gjordes, hava berörda farhågor visat sig blott alltför välgrundade. Fall, då landsfogde förordnats att hålla exekutiv auktion, hava nämligen varit så sällsynta, att de kunna lämnas ur räkningen vid bedömandet av landsfogdarnas löneförmåner. Det har även icke så sällan inträffat, att uppdrag att hålla dylik auktion, som skolat förrättas annorstädes än å landskansliet, meddelats annan landsstatstjänsteman än landsfogden.»

Utöver vad sålunda anförts är nu att framhålla, hurusom efter tillkomsten av föreningens underdåniga framställning den 3 november 1919 om ändring av landsfogdeinstruktionen därhän, att landsfogdarna erhöles en ovillkorlig rätt att hålla sådan exekutiv auktion å utmätt fast egendom eller fartyg, som icke skall äga rum å landskansliet, landsfogdarnas göro-

mål inom de flesta län svällt ut till sådan omfattning, att de lägga hinder i vägen för landsfogdarna att hålla dylik auktion.

Vad beträffar den för landsfogdetjänsterna stadgade formella kompetensen, torde härtill icke kunna uppvisas motstycke inom svensk statsförvaltning. För att kunna uppföras på förslag till landsfogdebefattning fordras nämligen att hava avlagt examen, medförande behörighet till domarebefattning, även som att äga förfarenhet i domarevärv samt att under minst ett halvt år hava deltagit i arbetet vid polisväsendet i större stad och följt brottmålsförhandlingarna vid rådhusrätten i sådan stad. För att kunna uppföras på förslag till landssekreterare-, landskamrerare- eller länsassessorsbefattning fordras däremot endast att hava avlagt examen, medförande behörighet till domarebefattning. Att det oaktat begynnelselönen för länsassessorerna bestämts till 5,400 kronor eller sålunda ej oväsentligt högre än för landsfogde måste anses desto anmärkningsvärdare, som landsfogdarnas befattning i motsats till länsassessorernas icke är någon övergångstjänst. På grund av arten av landsfogdens tjänsteverksamhet kan väl nämligen hållas för visst, att han åtminstone i regel icke har utsikt att vinna befordran till landssekreterare- eller landskamreraretjänst.

Under Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande som länets högsta polismyndighet har landsfogden ansvar för och ledning av polisväsendet å landsbygden i länet samt därinom belägen stad, där magistrat ej finnes. Även åklagarväsendet inom berörda tjänstgöringsområde står under tillsyn av landsfogden. Såsom justitieombudsmannen framhållit intager sålunda landsfogden i motsats till länsassessorerna, med vilka han hittills närmast jämnställt, en verklig chefsställning. Under honom lyda nämligen, förutom den särskilda polisstyrkan i länet, landsfiskalerna, fjärdingsmännen och en del mer eller mindre tillfälligt förordnade polismän inom länet. Dessutom är landsfogden själv allmän åklagare i grövre och mera krävande brottmål. Det åligger honom vidare att när Kungl. Maj:ts befallningshavande så förordndar, tjänstgöra såsom föredragande i länsstyrelsen. Härtill komma åtskilliga göromål av skiftande slag, vilkas fullgörande i hög grad försvåras, därest icke de ekonomiska förutsättningarna för ett självständigt och auktoritativt uppträdande äro för handen.

Att behovet av en löneförbättring för landsfogdarna måste anses vara synnerligen trängande framhölls redan i landsfogdeföreningens skrivelse av den 29 september 1921, och då landsfogdarna sedan dess förgäves väntat på löneförbättring, tillåta vi oss här framhålla, att detta behov under de år, som gått, givetvis icke blivit mindre utan fastmer med hänsyn till den fortgående försvagningen av landsfogdarnas ekonomi mera trängande än förut. Att den av dem äskade avlöningen, 8,000 kronor utom orts-, ålders- och dyrtidstillägg, måste anses icke blott rättvis och billig utan ock av verkligt behov påkallad, lär vid jämförelse med löneförmånerna för såväl de förutvarande kronofogdarna som de tjänstemän, vilkas ämbeten kunna i fråga om kompetens, ansvar, göromål och betydelse mäta sig med landsfogdarnas, icke kunna förnekas, och det må därför icke anses förmättet uttala den förhoppning, att landsfogdarna vid lönereglering hänföras till lönegraden B. 19.

I sitt den 11 maj 1923 avgivna betänkande angående ny definitiv lönereglering för befallningshavare vid länsstyrelserna har 1902 års löneregleringskommitté till stöd för vad i avlöningshänseende föreslagits för länsstyrelsernas avdelningschefer anfört, bland annat, följande: »De på länsstyrelserna ankommande ärendena äro jämväl av synnerligen skiftande

slag, och vissa av dem äro av mycket ömtålig natur, vilket ju framför allt gäller utövandets av högsta polismakten i länet». Denna motivering torde väl dock i högre grad vara tillämplig på landsfogdarna än på avdelningscheferna, då de förra i motsats till envar av de senare utöva ett verkligt chefskap över polisväsendet på landsbygden och i denna egenskap hava att uppbära ett ansvar, vars tyngd icke får underskattas. Ehuru, i likhet med avdelningscheferna, inordnade i länsstyrelsen, äro, i motsats till assessorererna, landsfogdarna icke underordnade avdelningscheferna såsom sådana, utan intaga snarare en med avdelningscheferna samordnad och i allt fall i förhållande till avdelningscheferna självständig ställning. Härtill torde böra tagas en viss hänsyn vid bedömande av frågan, till vilken lönegrad i det nya avlöningsystemet landsfogdarna böra hänföras. Vi hava desto större anledning att taga till orda i denna sak, som det kommit till vår kännedom, att 1924 års landsstatslönesakkunniga i sitt nyligen afgivna betänkande angående lönereglering för landsfogdar och landsfiskaler icke ens velat tillerkänna landsfogdarna placering i så hög lönegrad, som de sakkunniga tidigare föreslagit för assessorerna, utan i stället föreslagit landsfogdarnas hänförelse till lönegraden B 16. Till stöd för den förvånansvärt ogynnsamma placering, som sålunda tillämnats landsfogdarna, lära de sakkunniga hava anfört följande: »Landsfogdebefattningarna torde väl även efter genomförande av 1917 års omorganisation av fögderiförvaltningarna i regel komma att utgöra sluttjänster. I betraktande av den ställning, landsfogden intager såsom ett av vederbörande länsstyrelses organ och i övrigt såsom inordnad i sagda styrelse, torde man emellertid böra räkna med möjligheten av att befordringar (!) komma att äga rum från ifrågavarande befattning till högre tjänst (!) inom länsstyrelse. Mest sannolikt synes härvid vara, att en del länsassessorstjänster (!) komma att rekryteras med innehavare av landsfogdebefattning. Å andra sidan torde, på sätt framhållits i ovan återgivna departementschefsuttalande den 14 april 1917, länsnotarier i många fall kunna tänkas erhålla befordran till landsfogdetjänst. Sistnämnda befattning bör, enligt de sakkunnigas mening, såväl på grund av nu angivna förhållanden som ock med hänsyn till arten och omfattningen i och för sig av landsfogdarnas tjänsteallganden, i avlöningshänseende erhålla sin plats mellan befattningarna länsassessor och länsnotarie av 1:a klass, eller sålunda i lönegraden B 16.» Utan motivering hava de sakkunniga sålunda ansett sig kunna såsom en given sak fastslå, att länsassessorstjänsterna vore högre än landsfogdetjänsterna. Den uppfattningen torde dock allmänt hava trängt igenom, att landsfogdetjänsterna äro högre än länsassessorstjänsterna, och vi torde knappast göra oss skyldiga till något misstag genom att påstå, att denna mening hittills omfattats till och med av länsassessorerna själva. Den, som söker en landsfogdetjänst, torde nog icke göra detta i tanke att på densamma förvärva meriter för länsassessorstjänst utan fastmer i syfte att för livet ägna sig åt verksamhet som landsfogde. Det skulle vara för polis- och åklagareväsendet högst olyckligt, om den meningen vunne insteg, att landsfogdetjänsten kunde användas som sprängbräda för »befordran» till länsassessorstjänst. Det kan ej gärna vara meningen, att den viktiga posten som polischef och högsta åklagare för ett läns landsbygd skall gå från hand till hand mellan mer eller mindre oerfarna ungdomar, som ingenting högre önska än att snarast möjligt bliva posten kvitt. De sakkunnigas härvid intagna ståndpunkt är helt enkelt förkastlig, och vi vilja härnedan i annat sammanhang återkomma till densamma.

Det har nu försports, att Eders Kungl. Maj:t kommer att till årets riksdag avlåta proposition om lönereglering för länsstyrelsernas tjänstemän men däremot ej för landsfogdar och landsfiskaler. Skälet till att Eders Kungl. Maj:t ej ämnar nu föreslå lönereglering för landsfiskalerna torde vara att söka däri, att fråga uppstått om förändringar i landsfiskalernas tjänsteåligganden samt omreglering av landsfiskalsdistrikt, samt att denna fråga ansetts böra närmare utredas, innan frågan om lönereglering för landsfiskalerna borde företagas till behandling. Något liknande skäl föreligger oss veterligen icke för uppskjutande av frågan om lönereglering för landsfogdarna. Landsfogdarnas och landsfiskalernas avlöningsförhållanden stå, såvitt vi kunna förstå, på intet sätt i beroende av varandra; därför äro deras ställning och utbildning samt de formella kompetensvillkoren för deras tjänster alltför olika. Däremot böra, med hänsyn till landsfogdarnas faktiska samhörighet med länsstyrelserna, landsfogdarnas avlöningsförmåner ställas i visst förhållande till avlöningarna för länsstyrelsernas övriga tjänstemän, från vilka i regel landsfogdekåren torde komma att rekryteras. Att landsfogdetjänsten måste uppfattas såsom en i länsstyrelsen inordnad och sålunda ej till fögderiförvaltningen hörande befattning, ehuru den av en tillfällighet kommit att i lönehänseende räknas till fögderiförvaltningen, framgår med full tydlighet redan av ovan åberopade departementschefsuttalande, och den för landsfogdarna utfärdade instruktionen lämnar icke rum för ringaste tvivel om riktigheten av denna uppfattning.

Skulle lönereglering nu beslutas för länsstyrelsernas tjänstemän med undantag av landsfogdarna, skulle, synes det oss, de senare bliva orättvist och oförtjänt tillbakasatta. Vi hemställa därför i underdånighet, att Eders Kungl. Maj:t täcktes hos årets riksdag föreslå lönereglering även för landsfogdarna.

Beträffande den lönegrad enligt avlöningsreglementet, som därvid borde tillkomma landsfogdarna, våga vi, under hänvisning till vad ovan i detta hänseende framhållits, ytterligare anföra följande.

Vad Eders Kungl. Maj:t ämnar i avlöningshänseende föreslå för länsstyrelsernas övriga tjänstemän är oss givetvis ännu obekant, men av de sakkunnigas förslag till lönereglering för dessa lärers framgå, att de sakkunniga föreslagit *dels* för landssekreterare och landskamrerare en lägsta lön av 10,020 kronor med en löneförstärkning av 2,500 kronor eller således tillhoppa 12,520 kronor samt därjämte sportelersättning, *dels* ock placering av länsassessorerna i lönegraden B 17, placering av länsnotarier och länsbokhållare av första klass i lönegraden B 15 samt placering av länsnotarier och länsbokhållare av andra klass i lönegraden B 13, varjämte de sakkunniga förklarar sig anse det böra bero på särskild föreskrift av Kungl. Maj:t, i vad mån länsassessorer under vikarietjänstgöring såsom avdelningschef måtte äga uppbära någon del av den avlöningsförstärkning, som fastställts för sistnämnda tjänsteman.

Om vi bortse från högre ortsgrupper samt från olika löneklasser inom de särskilda lönegraderna, skulle enligt de sakkunnigas förslag begynnelselönerna bliva:

för avdelningschef	kr. 12,520
» landsfogde	» 7,140
» länsassessor	» 7,620
» länsnotarie (länsbokhållare) av första klass	» 6,300
» länsnotarie (länsbokhållare) av andra klass	» 5,160.

Enligt nu gällande stat utgöra avlöningarna med tillfälliga lönetillägg men utan Orts- och Ålderstillägg

för avdelningschef	kr. 8,500 (= 7,500 + 1,000)
» landsfogde	» 5,900 (= 5,000 + 900)
» länsassessor	» 6,300 (= 5,400 + 900)
» länsnotarie (länsbokhållare) av första klass ...	» 4,450 (= 3,600 + 850)
» länsnotarie (länsbokhållare) av andra klass ...	» 4,000 (= 3,200 + 800).

Med hänsyn tagen *dels* till den för landsfogdarna föreskrivna formella kompetensen och *dels* till landsfogdens ställning som högste åklagare och polischef för ett läns landsbygd måste deras nuvarande avlöning anses vara för låg. Äro landsfogdetjänsterna med de stora kompetensfordringar, som för dem gälla, för lågt avlönade, såsom nu är fallet, locka de ej aspiranter. Det har redan visat sig vara ont om sökande till lediga landsfogdetjänster, och givetvis kan det ej vara lockande för jurister att underkasta sig den för landsfogdetjänst fordrade dyrbara och tidsödande utbildningen för att få en tjänst med den nuvarande eller den föreslagna avlöningen och utan utsikt till vidare befordran. Man kan ej påräkna sökande bland länsnotarierna av första klass, ty skillnaden i lön blir för ringa (har länsnotarien kommit i högre löneklass blir skillnaden ingen), och utsikten till vidare befordran blir utesluten. Det blir alltså endast yngre, mindre kvalificerade och mindre erfarna länsnotarier av 2:a klass eller extra tjänstemän, som kunna påräknas såsom sökande. Att detta ej blir till fördel för landsfogdetjänsternas behöriga skötande, ligger i öppen dag. Skola landsfogdetjänsterna bliva vad därmed åsyftas, måste avlöningarna ställas väsentligt högre, så att fullt goda och lämpliga sökande till desamma kunna påräknas.

Att landsfogdarna skulle genom placering i lönegraden B 16 bliva alldeles orättvist och oskäligt tillbakasatta framgår vid en jämförelse med de föreslagna avlöningarna för länsstyrelsernas övriga tjänstemän. Så skulle landssekreterare och landskamrerare få en avlöning av lägst 12,520 kronor utom sportelersättning, under det motsvarande avlöning för landsfogdarna skulle bli 7,140 kronor. Kan en så stor skillnad i lönehänsende anses rimlig? De hava alla juridisk utbildning; för landsfogdarna fordras därjämte tingsmeriter och polisutbildning, och intet lärar kunna anföras till stöd för en så stor skillnad i social ställning mellan en chef å landskansli eller landskontor, å ena, samt en landsfogde, å den andra, att en så betydande skillnad i avlöning, som den avsedda, kan anses rättvis. I förhållande till avlöningarna enligt nuvarande stat (respektive 7,500 och 5,000 kronor) bleve det en betydande försämring för landsfogdarna.

För assessorerna har föreslagits lägst 7,620 kronor eller 480 kronor mera än för landsfogdarna. Redan nu hava landsfogdarna med orätt tilldelats lägre begynnelselön än assessorerna (5,000—5,400), men landsfogdarna hava 3 ålderstillägg och assessorerna endast 2, så att landsfogdarnas slutlön blir 100 kronor högre än assessorernas. Enligt de sakkunnigas förslag skulle

nu landsfogdarnas såväl grundlön som slutlön bli 480 kronor mindre än assessorernas. Detta är icke rättvist, varken med hänsyn till de större formella villkoren för befordran till landsfogdetjänst eller till landsfogdarnas tjänsteställning. Därtill kommer, att assessorerna hava utsikt till att bli och i regel även torde bli befordrade till landssekreterare eller landskamrerare, under det att landsfogdarna, vilkas verksamhet och göromål äro vitt olika dem, som åligga länsstyrelsenas övriga tjänstemän, på grund därav icke gärna kunna tänkas vinna sådan befordran. Deras tjänster äro således till sin natur sluttjänster, medan assessorernas äro övergångstjänster. Något rimligt skäl, varför assessorerna, såsom för närvarande är och enligt förslagen bleve fallet, skola vara högre avlönade än landsfogdarna, förefinnes i allt fall icke. Skulle den föreslagna löneregleringen för assessorerna gå igenom men landsfogdarnas löner lämnas oförändrade, bleve skillnaden än större, särdeles å orter, som i lönereglementet hänföras till högre ortsgrupper. Framhållandet härav må icke tydas såsom någon missundsamhet mot assessorerna, men då fullgoda skäl föreligga för att landsfogdarnas löner borde vara högre än assessorernas, måste ju det för landsfogdarna framstå såsom en uppenbar orättvisa, att landsfogdarnas löner skulle kvarstå på samma låga ståndpunkt som förut, under det assessorernas väsentligen förbättrades.

Beträffande länsnotarier och länsbokhållare av första klass har föreslagits en avlöning av lägst 6,300 kronor eller alltså endast 840 kronor lägre än för landsfogdarna. För närvarande är skillnaden 1,400 kronor (5,000—3,600). Såsom bekant var det förr en ganska avsevärd och eftersträvad befordran, då en länsnotarie, som då var landssekreterarens närmaste man, blev kronofogde. Skillnaden i löneförmånen var betydande, särdeles med hänsyn till kronofogdarnas sportler. Oaktat en landsfogde måste anses ha en högre tjänst än en kronofogde, vilket även framhölls vid behandlingen av frågan om kronofogdarnas tvångsförflyttning till landsfogdetjänster, har relationen i lönehänseende till länsnotarie blivit sämre för landsfogden än för den förutvarande kronofogden. Detta visar ytterligare, att landsfogdarna i nu framlagt förslag blivit alldeles särskilt och synnerligen orättvist missgynnade. Skulle löneregleringen för länsstyrelserna gå igenom och landsfogdarnas löner kvarstå oförändrade, skulle länsnotarierna av första klass få högre lön än landsfogdarna, särdeles å orter, tillhörande högre ortsgrupp. Sålunda skulle i högsta ortsgruppen G länsnotarien erhålla en begynnelse-lön av 7,668 kronor men landsfogden med ortstillägg och extra lönetillägg erhålla en begynnelse-lön enligt nuvarande stat av endast 6,300 kronor. Detta missförhållande skulle ju särskilt framträda, då fråga uppstode om förordnande för länsnotarie att under ledighet för landsfogde bestrida dennes tjänst.

Vi återkomma i detta sammanhang till ohållbarheten av de sakkunnigas uttalande därom, att en del länsassessorstjänster sannolikt komme att rekryteras med innehavare av landsfogdebefattning. Denna tanke förefaller så egendomlig och för oss främmande, att anledning synes föreligga till ett närmare skärskådande av densamma. Om de sakkunniga inskränkt sig till uttalandet, att man torde böra räkna med möjligheten av befordran från landsfogdebefattning till högre befattning vid länsstyrelsen, hade väl ingen kunnat tolka detta på annat sätt, än att därvid åsyftades befordran till tjänst såsom landssekreterare eller landskamrerare. De nuvarande länsassessorernas tjänsteställning måste utan tvivel anses motsvara de forna länsnotariernas. Det är visserligen sant, att länsassessorerna i fråga

om vissa ärenden fått sig anförtrödd en självständig föredragning, som formellt sett icke tillkom de forna länsnotarierna, men det bör å andra sidan fasthållas, att dessa ärenden äro enkla samt att i praktiken de forna länsnotariernas föredragning nog var ungefär lika omfattande som de nuvarande länsassessorernas. Vad angår landsfogdarnas tjänsteställning är denna av en högre och helt annan art än de förutvarande kronofogdarnas. Den gängse föreställningen, att landsfogdarna trätt i kronofogdarnas ställe, är felaktig. Det är nämligen icke landsfogdarna utan landsfiskalerna, som övertagit kronofogdarnas uppgifter. Detta framgår med all tydlighet av lagen den 14 juni 1917 om överflyttande å landsfiskal av kronofogde åliggande bestyr. Kronofogdarna ansågos som bekant vara i formellt hänseende överkvalificerade för sina göromål, medan däremot den för landsfogdarna stadgade kompetensen anses nödvändig för ett rätt fullgörande av landsfogdarnas uppgifter. Förr förekom det icke så sällan, att en kronofogde befordrades till landssekreterare eller landskamrerare. Dessa sistnämnda tjänstemän intaga icke nu för tiden en högre eller betydelsefullare tjänsteställning än förut. Landsfogdarna intaga däremot, sasom ovan berörts, en erkänt förnämligare och betydelsefullare ställning än den, som på sin tid tillkom kronofogdarna. Det behöver i detta hänseende endast erinras därom, att landsfogden har till tjänstgöringsområde ett helt län, medan kronofogdens tjänstgöringsområde utgjordes allenast av ett fogderi. Likväl vilja de sakkunniga, da de tala om befordran för landsfogde, icke räkna med möjligheten av dennes befordran till landssekreterare eller landskamrerare. Om denna de sakkunnigas standpunkt vore riktig, borde man väl under de år, som gått, sedan landsfogde- och länsassessorstjänsterna inrättades, hava sett exempel på, att landsfogde sökt ledigförklarade länsassessorstjänster eller genom tjänstgöring i länsassessorsbefattning sökt meritera sig för dylik befattning. Exempel härå saknas, medan det däremot kan pekås på åtminstone ett fall, då en landsfogde på grund av överlägsenhet i fråga om meriter såsom landssekreterare och äldre länsnotarie kunnat med tämligen stor visshet om framgång tävla om ledigbliven länsassessorstjänst inom eget län, utan att han emellertid begagnat sig av denna möjlighet.

I motsats till de sakkunniga anse vi räknandet med en s. k. befordran från landsfogdetjänst till länsassessorstjänst vara fullkomligt uteslutet. Däremot bör, enligt vår åsikt, lönerna för dessa båda tjänster ställas i sådant förhållande till varandra, att en landsfogdetjänst kan tänkas locka såsom sökande även länsassessorer, oaktat landsfogdetjänsterna måste i regel betraktas såsom sluttjänster. Räknar man därtill med möjlighet för landsfogde att, i likhet med de förutvarande kronofogdarna bliva befordrad till landssekreterare eller landskamrerare, skulle befordran från länsassessors- till landsfogdetjänst falla sig så mycket naturligare samt måhända så småningom tillföra avdelningscheferna ett tillskott i erfarenhet om polis- och åklagarväsendet samt de lokala förhållandena i länen, vars värde icke finge underskattas. Landsfogdarna borde med hänsyn därtill i löneskalan placeras mellan avdelningscheferna och assessorerna. Då de sakkunniga föreslagit avdelningscheferna till placering i lönegraden B 20 samt assessorerna till placering i lönegraden B 17, skulle alltså för landsfogdarna återstå placering antingen i lönegraden B 18 eller i lönegraden B 19. Övervägande skäl synas oss tala för landsfogdarnas placering i sistnämnda lönegrad. Vore landsfogdetjänsten icke att i regel betrakta såsom en sluttjänst, skulle

måhända deras hänförande till lönegraden B 18 vara att förordna, men då landsfogdetjänsterna, likaväl som landssekreterar- och landskamrerartjänsterna, måste i det stora flertalet fall bliva sluttjänster, anse vi landsfogdetjänsterna rätteligen böra få sin plats i lönegraden B 19. För jämförelses skull kan framhållas, hurusom överlantmätnarna, oaktat för deras tjänster icke fordras högre kompetens än studentexamen, s. k. kulturteknisk examen samt viss tjänstgöring inom lantmåteriväsendet, för närvarande äro i avlöningshänseende likställda med landssekreterare och landskamrerare. En överlantmätarens verksamhet, som rör sig på ett jämförelsevis begränsat område, får dock icke anses ansvars- och betydelsefullare eller mera krävande än det värv, som åligger en landsfogde, vilken i ett medelstort län har under sitt befäl en personal av omkring 150 befattningshavare. Såsom belysande i detta avseende må framhållas, hurusom enligt 26 § i nämnda instruktionen för landsfogdarna den 14 december 1917 åtal mot landsfogde sker vid vederbörlig hovrätt av den, som justitiekanslärämbetet därtill förordnar, medan enligt § 83 mom. 2 i nämnda lantmåteriinstruktionen av den 23 december 1920 överlantmätare åtalas vid vederbörlig underrätt av den, som vederbörande länsstyrelse förordnar till åklagare.

I fråga om landsfogdarnas i avlöningshänseende osedvanligt missgynnade läge samt landsfogdetjänsternas rätta ställning och betydelse kan vidare åberopas jämväl vad särskilda, för revision av resereglementet utsedda sakkunniga därom anfört i underdänig skrivelse den 11 november 1919, varav transumt här bifogas, ävensom vad numera landshövdingen S. Linnér i sitt år 1922 framlagda förslag till omorganisation av polisväsendet i riket framhållit såsom önskligt, i vilket sistnämnda hänseende må särskilt åberopas, hurusom i detta förslag förordnats likställighet mellan landssekreterare och landsfogdar.

På grund av det anförda tillåta vi oss i underdänighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition till årets riksdag föreslå lönereglering för landsfogdarna av sådan innebörd, att de hänföras till lönegraden B 19 eller åtminstone lönegraden B 18 i nämnda avlöningsreglementet av den 22 juni 1921.

Skulle Eders Kungl. Maj:t finna tiden vara för kort till framläggande vid årets riksdag av ett dylikt förslag, vilja vi, under framhållande av den avsevärt försämrade ställning, vari landsfogdarna skulle komma att i lönehänseende stå, om lönereglering nu skulle ske för länsstyrelsernas övriga tjänstemän, men landsfogdarnas löner skulle lämnas helt oförändrade, underdänigst hemställa om proposition till riksdagen om ett tillfälligt högre lönetillägg än det nuvarande å 900 kronor, därvid lämpligen den i lönereglementet angivna skillnaden mellan olika ortsgrupper kunde komma i tillämpning t. ex. sålunda, att lönetilläggen å extra stat för landsfogdarna bleve

i	ortsgrupp	A	.....	1,200	kr.
i	»	B	.....	1,350	»
i	»	C	.....	1,500	»
i	»	D	.....	1,650	»
i	»	E	.....	1,800	»
i	»	F	.....	1,950	»
i	»	G	.....	2,100	»

Slutligen hemställa vi, att landsfogdarna måtte för framtiden uppföras å avlöningsstaten för de verk, till vilka de höra, nämligen länsstyrelserna.

Stockholm den 7 mars 1925.

Underdånigst

Föreningen Sveriges landsfogdar:

Axel Hägg.

Ernst Myrin.

Emil Wilner.

Bengt Widebeck.

Styrelse.

Edv. Nordlund.
